

MAXIMALISTA

Mezi vývozní artikly Brazílie nepatří jen oříšky kešu, tropické ovoce, káva, kakao, kaučuk, kovy, drahokamy, samba a fotbal, ale také automobiloví závodníci. Ve formuli 1 jsou nejúspěšnější v historii hned po Angličanech. Dohromady získali osm titulů mistra světa: Emerson Fittipaldi v letech 1972 a 1974, Nelson Piquet v letech 1981, 1983 a 1987 a konečně Ayrton Senna, nejmladší ze zlatého trojlístku, v letech 1988, 1990 a 1991.

Automobiloví závodníci formule 1 mají na první dojem stejné kvality. Jejich profese si vyžaduje odvahu, dokonalé soustředění, bleskurychlé reakce, předvídatost, cit pro techniku atd. Přesto po hlubším rozboru zjistíme, že se mezi sebou přece jen liší. Senna celý svůj život podřizuje závodění, je nedostižitelný sběratel detailních informací. Je jednička v rychlosti. V tom zachází až do krajnosti. V otázce riskování se dá říct, že je hazardér, riskuje víc než dost. Jako zesilující faktor tu působí jeho tvrdošijnost, až nemilosrdnost. Přiznává, že se silně zaměřuje na dosažení maximálního stupně dokonalosti. Jak mu přibývají léta a zkušenosti, dopouští se stále méně chyb. Štěstí se u něj střídá se smůlou. Potřebuje zlepšit přístup ke sdělovacím prostředkům. Poslední dobou projevuje dobrou vůli.

Ayrton Senna jako soukromá osoba a jako závodník, to jsou snad dvě naprosto odlišné postavy. Senna – jezdec pravděpodobně nemá v historii automobilového sportu obdobu. Je sice pravda, že nikdo ve formuli 1 ani v jiné disciplíně nechce prohrávat, avšak Ayrton chce jenom vyhrávat. Druhé místo už je pro něho neúspěch – tak jako pro premianta ve škole dvojka. Znamená to nedosažení cíle a standardu a pokažení průměru. Maximálním cílem je vítězství v každém závodě a mistrovský titul na konci sezóny je pouze logickým vyústěním.

Jak sám říká, „co si pamatuju, ať už jsem seděl v motokáře, nebo v autáku, vždycky jsem chtěl být rychlejší než ti ostatní a dokonce než čas. Myslím, že při podobném přístupu se dřív nebo později zákonitě dostaví výsledky. I dnes je pro mě rychlost velkým požítkem. Závodění mám v krvi, je mou součástí, prodloužením mého těla. Závodní vůz cítím svými nervy; jeho stabilitu, přítlak, pneumatiky, motor, šasi, pérování... Pro mě by v životě mohly být jenom automobilové závody. Nic jiného bych nemusel dělat.“

*****

ZÁTOKA KRÁLŮ

Ayrton Senna se nevymyká z rámce běžného typu šampióna: je stejně obdivován jako nenáviděn. To je logický důsledek nesmiřitelnosti rozumu a vášně. Žije závoděním a ze závodění, nicméně se nezříká ostatních životních hodnot. Přes veškeré fámy a (Prostovy) narážky je to obyčejný smrtelník z masa a kostí, schopný plakat smutkem a vzteky i smát se radostí. V soukromí je hravý, vtipný a libuje si v kanadských žertících...

„V životě je nutné si hrát,“ říká Ayrton. „Jakmile to jde, odreagovávat se jako kluk. Rozdíl mezi dětmi a dospělými tvoří hračky. Jak rostete, začínáte věci brát vážně, zapomínáte se bavit, radovat.“

Jako všichni velikáni této planety vystavení nemilosrdné pozornosti veřejnosti a dotěrnému slídění novinářů si vytvořili útočiště, kde vyhledává klid

duše a přemýšlí o své kariéře i soukromém životě. Do tohohle útulku jen tak někoho nepouští, proniknout se do něj podařilo jenom hrstce reportérů a fotografů.

V tomto azylu uniká před stresem vyvolávaným prostředím automobilových závodů a před nesčetnými kompromisy „společenské“ povahy jezdců formule 1, před celým tím blázcem, který lidi přivádí do transu.

Tady, ve svém království poblíž města Angra dos Reis (v překladu Zátoka králů), daleko od ruchu velkoměst, nějakých dvě stě kilometrů od Rio de Janeira, čerpá nové síly. Je to jediné místo na světě, kde si odpočine. Dostat se sem dá totiž jedinečně lodí nebo vrtulníkem, takže tu má nerušené soukromí, báječný úkryt před sběrateli autogramů a jinými narušiteli. Větší ráj na zemi si Ayrton jako milovník moře a netknuté přírody neumí představit.

A tamější pozemek o rozloze čtrnácti tisíc čtverečních metrů lze skutečně nazvat pravým pozemským rájem. Od prahu domu, obklopeného hustou vegetací, to má doslova pár metrů na pláž. Voda je tam tak čistá, že se dá pozorovat mořskou faunu a flóru do hloubky mnoha metrů. V kostce lze říci, že o takovém místě marně sní ne jeden ekolog. A tak není divu, že si Ayrtonův kout v Angře oblíbila celá jeho rozvětvená rodina.

Senna je rodinný typ a je nevšedně věrný svým přátelům. Rodina Sennových je soudržná, není z těch, které se semknou pouze při oslavách nebo smutných událostech, anebo když vystanou vážné problémy. *„Býváme tu pospolu a co nejvíc vychutnáváme společnost toho druhého,“* říká Ayrton.

Středoevropané si těžko dovedou představit, co v latinskoamerické zemi znamená domov a rodinný kruh – pokojný přístav a pevnou baštu. Po většinu roku má Ayrton druhý domov (nebo spíš přechodné bydliště) v Monte Carlu, avšak tam se necítí doma. Vždyť doma je tam, kam se člověk stále těší a rád vrací.

„Po domově se mi stýská často,“ zpovídá se Ayrton. *„Nechal jsem tam srdce, je to moje země, mám tam rodinu, přátele, známé, koníčky. V Evropě pracuju, to je všechno. Jiní jezdci, Evropani, tímhle netrpí. Jak mají den volna, hned jsou doma. My to máme složitější. Brazílie mi chybí. A naši rodině chybím já. Na rodině dost lpím. Ale nestěžuju si. Sám jsem si takovýhle život vybral, věděl jsem, jaké oběti mě čekají, a přijal jsem je. Ale v budoucnosti si to budu koukat zařídit tak, abych se do Brazílie dostával co nejčastěji. V sezóně je to ale skoro vyloučené, protože se každý týden testuje.“*

Prost se po roztržkách v roce 1989, v době, kdy Ayrton cítil, že mu celý svět ublížil, Sennovi vysmíval a zároveň ho obvinil, že utekl za maminkou a za tatínkem, místo aby s kolegy testoval. Jenže Prost je zrovna z těch, kdo tohle nemohou pochopit. Domov není tam, kam člověk utíká, ale kde nachází útočiště. I v tomhle jsou odlišní. Alain dávno zpřetrhal to, co ho pojilo s Francií, přesídlil do Švýcarska, stal se světoobčanem. Senna zůstane rostlinou, kterou můžete přesadit kamkoliv a ujme se, ovšem pokvete toliko v rodné půdě.

*****

Život je pro Ayrtona dost jednoduchý. Je přesvědčen, že by se ušetřilo spousta času a úsilí, kdyby byli lidé pravdomluvní. Také však ví, že v bohatém světě formule 1 to tak snadné není. A to je další důvod, proč se nevzdává svého přesvědčení, což ho v očích druhých staví do role podivína. Přes to přese všechno, když je v dobrém rozmaru, je to velice zajímavý a příjemný člověk, vlídný, srdečný,

upřímný, sdílný. V takovém rozpoložení trvají interview, původně dohodnuté na půl hodiny, trojnásobně dlouhou dobu. Vyčerpávající odpovědi jsou bystré, rozumné a přímé. Rozhovor záhy přejde v hypnotický monolog, ale posluchač hltá každé slovo. Hlas má klidný, mluví pomalu, od té doby, co ho novináři zvláště v angličtině, v níž se přirozeně nevyjadřuje automaticky jako v portugalštině. A i když někdy zakleje, což se stává zřídka, není to znak hrubosti. Na první pohled si všimnete kontrastu mezi agresivitou, jakou projevuje na závodní dráze, a takřka plachostí v civilním životě. „V práci musím být dravý, jestliže chci něco dokázat, ale proto ještě nepřestávám být normální člověk,“ říká Senna

*****

Až příliš sebekriticky poznamenal: „Jednou někdo řekl, že někteří lidé by potřebovali dva životy: v jednom by dělali chyby a ve druhém je napravovali. Pokud jde o mě, já bych potřeboval tak tři nebo čtyři.“

RESPEKT

*****

Jak již bylo řečeno, v roce 1989 získal Prost třetí světový primát, ale Senna zůstal rychlejší a v trénincích kolegu pravidelně porážel. PROST to řešil stejně jako o čtyři roky dřív De Angelis: odchodem. Jeho novým působištěm se stalo Ferrari, odkud za něj přišel Berger.

Od prvních chvil se ukazovalo, že skutečný poměr sil mezi Brazilcem a Rakušanem odpovídá jejich postavení v týmu. Gerhard celé roky partnerství s Ayrtonem dělá dojem, jako by se ho neodvažoval trumfnout, aby si ho nepopudil. Respekt prozrazuje na dráze i v zákulisí. Ačkoliv je u MCLarenu odsouzen hrát druhé housle, našel si na tom kladnou stránku: „Můžu si z něj brát příklad a kopírovat ho, a to mi moc prospívá. Lidé ani netuší, jak je pilný.“

*****

Vztahy mezi Sennou a Bergerem dokresluje výběr Rakušanových citátů:

O Sennovi:

„Ayrton hraje virtuózně na všechny klavíry. KDYBY nebyl automobilovým závodníkem, bral bych ho do svého mužstva jako manažer nebo trenér v libovolném sportu.“

O Sennově silném postavení v týmu:

„Je nemilosrdný, i kvůli sebemenším chybičkám se bude po inženýrech donekonečna vozit. Ale to je součást jeho úspěchů.“

DESPEKT

Hodně slávy, hodně nepřátel. Tahle smutná pravda musí Ayrtonovi přicházet na mysl často. Vždycky když ho někdo z nejrůznějších důvodů napadá. Příčina je nasnadě. Od prvních chvil ve formuli 1 Senna vyzařoval odhodlání, sebejistotu, před nikým se nezastavil. Už coby začátečník vystupoval jako osobnost. Zákonitě pak musel svému okolí ležet v žaludku a sokové čekali, jen co se najde příležitost, aby ho mohli postavit na pranýř.

Seznamu Sennových nepřátel nepochybně vévodí bývalý předseda FISA Jean-Marie Balestre, který mu léta pil krev, škodil mu, kde mohl, a jednou ho

nazval hlupákem. Na dalších „čestných“ místech jsou Alain Prost a krajan Nelson Piquet. Prost proti němu poštvával funkcionáře, novináře a veřejnost, Piquet o něm šířil drby, že je homosexuál, a vůbec mu nevadilo, že byl Ayrton ženatý a po rozvodu se dál stýkal s krásnými představitelkami něžného pohlaví.

Shodou okolností všichni tři z formule 1 před letošní sezónou vypadli, a rázem je klid. Snad je to dostatečné potvrzení toho, kdo byl pravým původcem zla, a pro Ayrtona zadostiučinění.

Jak rostla Sennaova suverenita, jeho odpůrci, alespoň ti, co byli silní v kramflecích, na něm neustále něco hledali, každý jeho úspěch zpochybňovali a zlehčovali, kritizovali jeho styl a čekali, až budou moci rozmáznout nějakou jeho chybu, případně proti němu zneužít sporný moment.

Senna neoplácel stejnou mincí, nebyl zběhlý v intrikách, zákulisní taktice. Soustřeďuje se pouze na auto, motor, dráhu a svou práci. Všechny jeho myšlenky se upínají k jedinému cíli: být stále lepší. A tak se ani nedovedl pořádně bránit.

*****

Čtenáři předních evropských motoristických časopisů psali do redakcí dopisy prozrazující rozhořčení:

„Senna jde nekompromisně za svými cíli, nezaslouží si označení sportovec a licenci pro rok 91...“

„Je to kamikaze. Není hoden nosit titul mistra světa. Italská mafie ho vyhlásí nepřitelem číslo 1. Ať se vyhýbá Monze, anebo mu radši doporučuji harakiri...“

„Sennu potrestat. Je to rowdy...“

„Hanba pro McLaren – Senna a Berger několikrát během sezóny nefér zaútočili na kolegy a ohrozili je, vytlačili z dráhy...“

Senna si zahrává se životy. Když sedí v kokpitu, vypíná mozek...“

„Senna a Berger jsou gangsteři. Formule 1 se stane Divokým západem s přestřelkami kovbojů...“

„Odejmout licenci na doživotí! Sedmicifernou pokutu!...“

„Senna je jezdící počítač, brutální předjížděcí manévry ukazují, že nemá mozek...“

„Motoristický sport Sennu nepotřebuje...“

„Ať už Senna zmizí, aby se obnovil sportovní duch, pak bude formule 1 zase požitkem...“

Kde se v lidech bere taková zloba a nenávisť? Kam chodí na tu suverenitu, soudit jezdce formule 1 za nehodu při rychlosti mezi 200 a 300 km/h, zvláště ti, co bourají při couvání za rychlosti 10 km/h? Vysvětlit se to dá tím, že jsou lidé zvyklí soudit podle sebe, takže jsou si hned jisti, že Senna Prosta naboural záměrně. Tohle asi nemají ze své hlavy. Nenesou vinu novináři, když jednomu straní a proti druhému rozdmýchávají štvaničí?

*****

Jednou jsou to závody, tak jaképak vyčkávání na technické závady soupeřů? Prosím, račte. – Až po vás. – Ne, děkuji. Vy jste tu byl dřív...

NÁZORY SOUPEŘŮ

Alain PROST:

„Čím se lišíme? Senna dokáže neustále jezdit superrychlá tréninková kola. Vleze do auta a hned jezdí absolutně na maximum. Já naopak potřebuju trochu času, abych na dráze našel svůj rytmus.“

*****

Nelson PIQUET:

„Všichni dobře vědí, že já a Senna se nemáme moc v lásce. Proč? Jeho styl mi prostě nesedí. Přesto musím uznat, že je z jezdců formule 1 nejlepší. O tom není pochyb. Obdivuju jeho nervy a vůli.“

*****

Michael SCHUMACHER:

„Sennu jsem poprvé viděl už před víc než deseti lety, asi jako dvanáctiletý. Bylo to na motokárový dráze a okamžitě mi jeho způsob jízdy učaroval. Od té doby je mým vzorem, protože spojuje závodění s technickejšma znalostma.“

NÁZORY VLASTNÍ

Senna platíval ve formuli 1 za introvertního mladíka, který ctí přísloví *Mluvíti stříbro, mlčeti zlato*. Jak mu přibývaly rekordy a tituly mistra světa a osvojoval si angličtinu, začal se víc osmělovat, nahlas říkat své zkušenosti a moudré myšlenky, ale také si stále častěji dovoľoval i kritické poznámky, nezřídka dost ostré.

V roce 1989 o Alainu Prostovi:

„Začal mě nenávidět, když si uvědomil, že už mě nedokáže porážet.“

*****

O Bohu:

„Věřím, že osud každého člověka je řízen shora a že existuje nejvyšší Soudce. Takto vzato jsem věřící. Určitě existuje ten, kterého nazýváme Stvořitel.“

*****

O svém soukromí:

„Do mého soukromého života nikomu nic není. Nesnáším ty články plné drbů. Je mi z nich na zvracení.“

*****

O strachu:

„Je to základní kámen pudu sebezáchovy. Já mám strachu dost.“

O kolizích:

„Ve formuli 1 nemám žádné přátele. Všichni jsou mými soupeři. A já chci pořád vyhrávat. Když dojde ke kolizi, bývá to tím, že ani jeden nechce uhnout. Takový je náš sport. Brutální. Pro džentlmeny tady není místo.“

*****

O praktikách Jean-Marie Balestra, bývalého předsedy FISA:

„Nesměli jsme říkat, co jsme si mysleli, trestal nás peněžitými pokutami a odnímáním licence. Já se musel omluvit, abych dostal licenci na rok 1990. Kvůli tomu se dokonce falšovala korespondence.“

O svých výročí:

„Mnoho z mých dřívějších výroků o soupeřích mě dnes mrzí. Člověk se pořád učí...“

UKRÁTKA